

בס"ד

The Beracha We Long To Recite
And Hope To Soon Receive:

ברכת האורח

Congregation Ohr Torah
Thursday Night Live
Thursday 5/14/20
Rabbi Sarel Malitzky

**ששגנות כעשות לו כזדונות • הרי מבואר הנוסח כל לרכו שאין צו מלה
לבטלה • ולא לחנם יסדוהו רז"ל • התמיהא עלינו האשכנזים שהקלנו צו
והשלכנוהו אחרי גווננו • וכן לא יעשה יודאה איך דקדקו צו • כי מתחלה לא**

(2) עובדות והנהגות לבית בריסק חלק ד

**סיפר לי הרב הגאון הנגיד רבי זאב [וולף] רוזנגרטן שליט"א מציריך
בדלהלן:**

כידוע שהיה מרן הגרי"ז זצ"ל מקפיד מאוד על "ברכת האורח" בברכת המזון,
והיה מחשיב מאוד ברכה זו. ובזמן ששהה בביתנו אשר בשוויץ, אמר לי פעם "ר'
וולף, בכל עת אשר יהיו אצלכם אורחים "מאנט ביי זיי" ["יתבעו אותם"...]
שיברכו אתכם בברכת האורח"...

(3) מסורת משה ח"ב עמוד לט

ברכת האורח בברכת המזון

נ"ח] ואיזה מוסד שלחו, (כדי לבקש צדקה), כרטיס פלסטיק שכתוב עליו, מצד אחד, נוסח של
ברכת המזון, ומצד שני הנוסח שהאורח צריך לברך בעל הבית. וכשראה אותו רבינו,
אמר זה דבר טוב מאוד, שזה הנוסח שמוזכר בגמרא, ושרבינו אמרו, כשהוא אורח, כגון
במאנסי. ^{15/08/2018} ושהבריסקער בא"י [משפחת רבי מיכל] מוציאים לאורח גמרא כדי שיקרא הנוסח משם,
ושלא נדפס הנוסח בהסידורים, לאיזה סיבה, רק נדפס בסידור של רב יעקב עמדין. ושאלתי
אם יש חיוב לאמרו, או שישפיק הנוסח שמוזכר בסידורים "יברך את בעל הבית וכו'" והשיב
רבינו הנוסח של הסידורים אינו כלום, ובוודאי צריך לאומרו ע"ב.

עב. [זה כנגד מה שרבינו אמר כמה פעמים, ולגבי המעשה שאירע לו בביתו של רב מיכל שמאחר
שנהוג בכלל ישראל להגיד הנוסח שנדפס, לא שייך להגיד שאינו מוצדק].

ושמעתי ממוה"ג ראש הישיבה ר' דוד פיינשטיין שליט"א דלמעשה לא נהגו להקפיד בזה לברך כנוסח הברכה שנדפס בגמרא ברכות (מו.), ויש להקל לומר כנוסח הקצר בברכת המזון, ולא נהגו בבית אביו זצ"ל להקפיד על זה, אבל כשפגש בקרובו בא"י היה מקפיד לומר כנוסח הגמרא (אצל הרה"ג ר' מיכל פיינשטיין זצ"ל ולמד זה מבית בריסק). ואם רצה לומר הנוסח והוי לפניו מותר לומר הנוסח השלם, ולכן היום נתפשט יותר הנוסח הישן בגמרא, וגירסת המחבר מסתמא הוי גירסתו בגמרא ולכן נקט הרה"ג ר' יעקב עמדין זצ"ל בסידור ע"פ הש"ע, אבל יכול לומר נמי הנוסח שלנו כמש"כ הערה"ש.

Where does it come?

5) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מו עמוד א

ר' זירא חלש על לנביה ר' אבהו^א קביל עליה אי^ב מתפח קמינא חריך שקי עבידנא יומא טבא לרבנן אתפח עבר סעודתא לכולהו רבנן כי מטא למשרי אמר ליה לר' זירא לישרי לן מר א"ל לא סבר לה מר להא דר' יוחנן דאמר "בעל הבית בוצע שרא להו כי מטא לברוכי אמר ליה נברך לן מר אמר ליה לא סבר לה מר להא דרב הונא דמן בבל דאמר בוצע מברך ואיהו כמאן סבירא ליה כי הא דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי בעל הבית בוצע ואורח מברך בעל הבית בוצע כדי שיבצע בעין יפה ואורח מברך כדי שיברך^ב בעל הבית מאי מברך יהי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא ורבי מוסיף בה דברים ויצלח מאד בכל נכסיו ויהיו נכסיו ונכסינו מוצלחים וקרובים לעיר ואל ישלוט שמן לא במעשי ידיו ולא במעשי ידינו ואל^ג יזדקר לא לפניו ולא לפנינו שום דבר הרהור חטא ועבירה ועון מעתה ועד עולם: יעד היכן

Is this brought in Shulchan Aruch? What is with the הרחמן that some say instead?

6) שולחן ערוך אורח חיים סימן רא

גדול מברך, אפילו בא בסוף; ואם רצה ליתן רשות לקטן לברך, רשאי והני מילי כשאין שם אורח, אבל אם יש שם אורח, הוא מברך אפילו אם בעל הבית גדול ממנו, כדי שיברך לבעל הבית. ומה ברכה מברכו, יהי רצון שלא יבוש ולא יכלם בעל הבית הזה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ויצליח בכל נכסיו, ויהיו נכסיו מוצלחים וקרובים לעיר, ולא ישלוט שטן במעשי ידיו, ואל יזדקק לפניו שום דבר חטא והרהור עון מעתה ועד עולם. ואם בע"ה רוצה לוותר (פירוש שאינו רוצה להקפיד) על ברכתו, ולברך ברכת המזון בעצמו, רשאי. הגה: והוא הדין שיכול ליתן לברך למי שירצה

7) מעדני יום טוב מסכת ברכות פרק ז

מאי מברך יה"ר שלא יבוש כו'. מימי תמהתי על שמשנין הנוסח בענין אחר

8) משנה ברורה סימן רא

מה ברכה מברכו וכו' - בספר לחם חמודות תמה למה אנו משנים נוסח הברכה דבעה"ב ממה שנאמר בש"ס

9) שולחן ערוך אורח חיים סימן רא

מי שנותנים לו לברך ואינו מברך, מקצרים ימיו

10) משנה ברורה סימן רא

שנותנים לו לברך - ר"ל אורח שנותנים לו לברך בהמ"ז ואינו מברך מקצר ימיו משום דבדין כשהאורח מברך לבעה"ב וכו"ל וכזה שנמנע לברך את בעה"ב... וכתב המ"א ודוקא כשמברכין על הכוס דאז החיוב על האורח לברך את בעה"ב. ונ"ל שר"ל שבלא זה אין גורם קללה אבל בודאי אין נכון לאדם לדחות מצוה הבאה לידו

11) שער הציון סימן רא

כהיום שבלאו הכי המנהג אצל כל אורח לומר, הרחמן הוא יברך את בעל הבית וכו', איני יודע אם שייך כלל ענין זה

Four potential defenses for those who do not say it

12) לבוש אורח חיים סימן רא

וכל זה מדיני דדרך ארץ, והאידנא אין מקפידין בכל זה דלא לייתי לאינצוי עם בעל הבית ולומר לו זה הוא גדול או הגון, והבעל הבית נותן לברך למי שירצה במקרה בעלמא בלי שום הקפדת גדול או קטן או הגון או אינו הגון

13) נחלת צבי אורח חיים סימן רא

ועכשיו אין המנהג כן, ותמה על זה בעל לחם חמודות פ"ז אות יא. ואפשר דמאחר שאין מקפידין עכשיו שיתנו לברך לאורח וכמ"ש בעל הלבוש עי"ש

14) רמב"ם הלכות ברכות פרק ב

ברכה רביעית צריך להזכיר בה שלש מלכיות, וכשמברך האורח אצל בעל הבית מוסיף בה ברכה לבעל הבית, כיצד אומר יהי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא וכו', ויש לו רשות להוסיף בברכת בעל הבית ולהאריך בה

15) כסף משנה הלכות ברכות פרק ב

וזהו שכתב רבינו ויש לו רשות להוסיף וכו' כלומר שהכל לפי מה שירצו להוסיף ולהאריך ופשוט הוא

16) תשובות והנהגות כרך ב סימן קכב

אבל ע"ש בכ"מ דנראה שכל ההוספה רשות ויוצאין בברכה לבעה"ב לחוד ומוסיף כפי הנוסח כרצונו, ולזה העירוני שבברכת הרחמן הוא יוצא מדינא שמברך גם בעה"ב הזה וכו' בכל מכל כל וכו' ויוצא כבר עיקר החיוב מדינא דגמרא, ולכן רבים לא נהגו היום לברך בעה"ב בנוסח יהי רצון הנ"ל, ולא עברו דינא דגמרא, שמעיקר הדין יוצאין בבהמ"ז שלנו כשמברך בעה"ב בהרחמן וכמ"ש.

17) שו"ת משנה הלכות חלק יח סימן ככו

דבזמן הגמרא היו מברכין שלש ברכות דאורייתא והרביעית דרבנן, וסיימו ב'ואל יחסרנו' ותו לא מידי, ולכן תקנו חז"ל להאורח האוכל, ברכה לבעל הבית כמבואר בגמרא. ומיהו לא תקנו נוסח מדויק עד שלא נוכל לשנותו, אלא אפשר לשנות הנוסח, וכמו שכתב הכסף משנה ברמב"ם הנ"ל. האמנם אבותינו ורבותינו במשך הזמן הוסיפו ברכות ותפילות, והם שמונה הרחמן, ואחד מהן, הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרובה בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו. והנה זה כבר ברכה לבעל הבית ושולחנו. ושוב הוסיפו ברכה, הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה ואת בעלת הבית הזה. אלא שכיון שעל פי הרוב, הבן או הבת הם סמוכין על שלחן אביהם, לכן הוסיפו שאם יש לו אב ואם, אומר יברך את אבי מורי בעל הבית הזה ואת אמי מורתי בעלת הבית הזה, שהם בעלי הבית והוא סמוך על שלחנם. ואם חס ושלום אין לו אב ואם וסמוך על שלחן אחרים, אומר סתם, יברך את בעל הבית הזה. ואומר, אותם ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם אותנו ואת כל אשר לנו כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל כן יברך אותנו כלנו יחד בברכה שלמה ונאמר אמן. הנה שאומרים ברכה זו אלא שכללו בה יותר, ואמר שלא להגביל, אלא להוסיף על הברכה שתקנו, כמו שנתברכו אבותינו בכל מכל כל כן יברך אותנו, וכולל את כולם בברכה, וכיון דאין קפידה בהוספה הוסיפו... כן נראה לפענ"ד הכל מיושב מה שלא נהגו בני אשכנז לומר בנוסחת הגמרא דוקא

18) שו"ת להורות נתן חלק יד סימן יב

א) ועל עתה באתי, ע"ד ענין ברכת אורח בברכת המזון שהרבה לא מברכים ברכה זו לבעל הבית, האם יש על זה לימוד זכות... ונראה דמעלת ברכת האורח של המזמן היתה רק בזמן חז"ל, שנהגו שהמזמן הוא שבירך והוציא את כל המסובים, ונמצא שהמזמן האורח הוא היה בעל הברכות, ועל כן יש חשיבות לברכתו שיברך את בעל הבית, דכיון שהוא מוציא את המסובין בברכתו, יש חשיבות לברכתו שמברך את בעל הבית.

אבל האידינא שנוהגין שכל אחד מברך לעצמו, ...נמצא דלפי מנהגינו שגם הבעל הבית מברך לעצמו, ליכא חשיבות טפי לברכת האורח, כי האורח אינו בעל הברכות, שהרי כולם מברכים לעצמם כמו האורח, ובעל הבית יוכל לומר את ברכת האורח בעצמו, וכמו שמברך שאר ברכות לעצמו, וכמבואר בסידורים תפלות של הרחמן. ועכ"פ נראה ברור שלא תקנו ברכת אורח אלא אם האורח מוציא את המסובין, ועל כן בזמן הזה שאין האורח מוציא את המסובין בברכת המזון, ממילא ליכא תקנתא של ברכת אורח, אלא שמברך תפלה קצרה הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה

Only the מזמן or everyone?

19) ערוך השולחן אורח חיים סימן רא

ופשוט הוא דעכשיו שכל אחד מברך ברהמ"ז מחוייב כל אורח לברך ברכה זו אף שלא כיבדו בעה"ב בברכת הזימון

20) הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ברכות דף מו עמוד א

וברכה זו עיקרה על אורח המזמן נתקנה, אך כל האורחים מברכים אותה

21) הגדה של פסח בית בלוי עמוד ריא

ח) "ברכת האורח" נאמרת ע"י האורח רק אם הוא המזמן, שכן הדין הוא שהאורח מברך ועל אופן זה נתקנה ברכה זו.

Different scenarios when you would or would not say it

Restaurant

22) ערוך השולחן אורח חיים סימן רא

ופשוט הוא דמי שמשלם מעות בעד סעודתו כמו באכסניא אינו נחשב כאורח אלא כבעה"ב

Children eating in at their parents

23) מגן אברהם סימן רא

נותן לברך לאחד מב"ב פשיטא דגם הם אורחים לענין זה שמברכין לבע"ה

Student eating in Yeshiva

24) שו"ת אור לציון חלק ב פרק מו - הלכות ברכות

לג. בחורים ואברכים שאוכלים בישיבה, צריכים לומר בברכת המזון ברכת האורח, ויאמרו הרחמן הוא יברך את השולחן וכו', וכן הרחמן הוא יברך את בעלי הסעודה וכו', ויכונו לנדיבים שתרמו סעודה זו

מי מברך "ברכת האורח"
ל. אם יש שם אורח, מכבדים את האורח לברך אפילו אם בעל הבית גדול ממנו, כדי שיברך לבעל הבית. ומה ברכה מברכו, יהי רצון שלא יבוש ולא יכלם בעל הבית הזה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא וכו' (סי' רא ס"א). בזמן הזה שכל אחד מברך ברכת המזון לבדו, לכתחילה כל אורח יש לו לברך ברכת בעה"ב, אף אם בעה"ב לא כיבדו בברכת המזון. כמו כן, מן הראוי שכל בני הבית הסמוכים על שולחן אביהם שיברכו ברכה זו. אולם בני ישיבה אינם צריכים לשנות הנוסח ולומר ברכת האורח^פ.

When in bentching should it be said?

נשאל: יש הנוהגים לברך ברכת האורח לבעל הבית מיד אחרי על יחסרנו ק"י, האם אריך למעבד הכי.

והשיב: צריכים לאומרו אחרי ההרחמן כמו שכתוב בסידורים.

27 רמב"ם הלכות ברכות פרק ב

ברכה רביעית צריך להזכיר בה שלש מלכיות, וכשמברך האורח אצל בעל הבית מוסיף בה ברכה לבעל הבית, כיצד אומר יהי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא וכו', ויש לו רשות להוסיף בברכת בעל הבית ולהאריך בה

28 אבן האזל הלכות ברכות פרק ב

מד' הרמב"ם מוכח דברכת האורח אצל בעה"ב הוא המשך לברכת הטוב והמטיב ולא ברכה בפ"ע, וכתב ויש לו רשות להוסיף בברכת בעה"ב ולהאריך בה...וע"כ דצריך לומר יהי רצון תיכף אחר אל יחסרנו ושל א לענות אמן, אלא דאפשר דכשאין אורח אין תפילות הרחמן מצטרפין

29 עובדות והנהגות לבית בריסק

וכידוע שהיה אומר מרן הגרי"ז זצ"ל את "ברכת האורח" תיכף לאחר שהיה מסיים "לעולם אל יחסרנו", ולא כפי שמובא בנוסח "ברכת המזון", לאחר כל "הרחמן". ועשה כן מכיון דאיתא ברמב"ם הלכות ברכות [פ"ב הי"ז] וז"ל "ברכה רביעית צריך להזכיר בה שלש מלכיות, וכשמברך האורח אצל בעל הבית, מוסיף בה ברכה לבעל הבית" וכו'.

וסבר מרן הגרי"ז זצ"ל, דממשמעות הלשון משמע, ש"ברכת האורח" היא חלק מן הברכה, ועל כן היה אומרה תיכף לאחר "לעולם אל יחסרנו".

30) תשובות והנהגות כרך ב סימן קכב

הרי מדמה חובת ג' מלכיות להוספת ברכה לבעה"ב, ששניהם מעיקר ברכה רביעית דברכת המזון, והם חובה שתיקנו נוסח מיוחד לברכה רביעית כשאורח מברך, וכמדומני שכך שמעתי ממרן הגריז"ס זצ"ל (הגאב"ד דבריסק)

Can you say it on Shabbos?

31) ברכי יוסף

שיורי ברכה

סימן קפ"ח.

א. דין ד'. ואין לשנות הנסח משנת לחול וכו'. צירושלמי צעי מהו לומר בשבת רוענו זוננו ופשיט דטופס ברכות הוא ושרי. וזקובץ ישן נושן כתוב משם ר"י מלודריש דמדלא צעי צירושלמי אלא רוענו זוננו מוכח דשבת לא יאמר ברכה לצעה"צ אבל הרחמן נראה שיאמר דלרכי רביס שאני עכ"ד וראיתו מהצירושלמי אינה מכרעת כלל כמבואר דצעי צעיקר נסח הברכה והקצועה תדיר לכל. והמנהג פשוט דגם בשבת אורח מברך לצעה"צ כמעשהו בחול ואף זה בכלל טופס ברכות:

32) תשובות והנהגות כרך ב סימן קכב

ולפי זה בשבת שיש מסיימין בלעולם אל יחסרנו שאין אומרים בקשות בשבת, חסר בברכת האורח שחיובו מפורש בגמרא וצריך להוסיף עכ"פ הרחמן הוא יברך בעה"ב הזה וכו'

Some insights into the words of the prayer

33) עין איה

ואם האדם ישקיף על עצמו לשעה כבעה"ב בעוה"ז ונהנה בשמחת לב בהנאות ההוה, אין רע, אבל רק אם כשיתרומם מזה יכיר שהוא אורח ופונה הוא למטרה רמה לאור החיים האמיתיים. ומצד המעלה היותר רמה, יברך ג"כ את מצבו ההוה שהיא ההשקפה של ערך בעה"ב. שבהיות כל מעשיו לשם שמים¹, ועינו ולבנו אל רוממותו, יכוננו כל דרכיו וגם שמחת הנאות של ההוה תרומם נפשו, ותגדלה לעשות חסד וטוב ברב הדר ותפארת.

אמנם גם בסעודת האדם לעצמו יש שם השקפת בעה"ב והשקפת אורח. ההנאות לעצמן כשהן בדרך דעת ויושר אם שהן אינן דברים עקריים, ואף אם נחליט שראויות הנה לכבדן כערכן, עכ"ז ראוי לשום על לב שיש תעודה לאדם נעלה הרבה מתעודתן. ואם שאין ראוי לבזותן, אבל לדעת כי עם תכליתן הקטנה הן מכינות תכלית יותר נשגבה מהפעולות הטובות וכל כשרון של משפט וחכמה ופעל טוב היוצא בכח השימוש בהנאות הגופניות. ע"כ אם שבעת הנאות ראוי לו לשמח בעמלו, אבל אח"כ בהיותו פוטר עצמו מהעסקים הנמוכים ראוי לרומם נפשו אל דברים הנשגבים, להאיר באור דעת אלהים חיים, והוא יסוד ברכת המזון שבאה אחר האכילה.

י. וקרובים לעיר. שלימות האדם בנפשו ומדותיו, שמהן תוצאות לכל מיני השלימות הפרטית, תלך ותתעלה רק באופן שלא ישם מרכז חייו רק ענינו הפרטי, כ"א עניני הציבור והכלל יהיו קרובים אל לבו. וזה ימצא ביחוד בהיות נכסיו קרובים לעיר, שאמנם צריך שיהי' איתן במצבו הפרטי שיהי' בעל נכסים, כנכסים גשמיים כן נכסים רוחניים במעשים טובים ומדות טובות ודעת ויראת ד'. אמנם עם כולם יהי' קרוב לעיר, קרוב לחיי הציבור, ומוכן לעזרתם בכל עת שיוכל להתעלות ממצבו הפרטי אל המצב הציבורי. ועל זה היסוד בנוי גודל ערך מצוה דרבים¹, וכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו².